

Harris, R., & Haydn, T. (2006) Pupils enjoyment of history; what lessons can teachers learn from their pupils? *Curriculum Journal*, 17(4), 315-333

[Saskia Kippersluis, 2011]

Dit artikel onderzoekt de houdingen van leerlingen tegenover het schoolvak geschiedenis in Engeland. De auteurs proberen zo een beter begrip te krijgen van de factoren die afkeer dan wel betrokkenheid bewerkstelligen.

Wat bepaalt de houding van leerlingen tegenover een schoolvak: het vak op zich of de manier van lesgeven door de betreffende docent? Dit artikel presenteert de bevindingen van een door de Britse Qualifications & Curriculum Authority gesponsord onderzoek hiernaar. Het onderzoek heeft plaatsgevonden op 12 Secondary Schools: 1740 vragenlijsten van leerlingen tussen 11 en 14 jaar (Key Stage 3: de jaren 7, 8 en 9 van door de overheid ingerichte scholen waar de leerlingen een vast programma in 15 vakken moeten volgen) zijn verwerkt alsmede een aantal meer diepgaande groepsinterviews met hen.

Eerdere onderzoeken richtten zich op slechts een jaargroep dan wel op een klein aantal leerlingen. Er kwam onder meer uit tevoorschijn dat Jaar-8 leerlingen in hun houding ten opzichte van het vak meer beïnvloed werden door de manier van lesgeven dan door het onderwerp. Een ander verslag geeft echter aan dat geschiedenis goed scoort als vak maar dat docenten juist wat te veel steunen op een vast omliggende manier van lesgeven: te veel input van de docent ten koste van het zelf verantwoordelijkheid nemen door leerlingen voor hun eigen leren.

De onderzoekers hebben 12 scholen geselecteerd in drie verschillende regio's van Engeland: het oosten, Londen en aan de zuidkust. De 12 scholen varieerden in kenmerken (omvang, (on)afhankelijk, geloof, platteland/stad), in de keuzepercentages van het vak geschiedenis in Key Stage 4, in de behaalde cijfers voor het vak en in de sociaaleconomische achtergrond en etniciteit.

De vragenlijst bevatte zowel gesloten als open vragen. De docenten bepaalden welke klassen de vragenlijsten gingen invullen, wat zou kunnen leiden tot vertekende resultaten. Echter, uit de resultaten bleek een grote variatie in kundigheid en liefde voor het vak. De diepte-interviews werden gehouden in groepen van 6 kinderen, ook wv geselecteerd door de docenten. Hen werd gevraagd vooral leerlingen te kiezen die makkelijk met de onderzoekers zouden en willen praten. De groepen werden homogeen geformeerd rondom de jaarlagen en rondom het item 'wel of niet verder gaan met het vak in KS4'. Zo zouden de negatieve houdingen ook vertegenwoordigd moeten kunnen worden. De antwoorden op de gesloten vragen zijn geanalyseerd met software van SPSS en de meer tekstgerichte antwoorden met Filemaker Pro. Met deze software kunnen kripsverbanden en causale relaties opgespoord worden. Na een kleine pilot werd een verbeterde vragenlijst gebruikt in de eerste 5 scholen (330 respondenten), waarna een kleine wijziging in een vraag werd doorgevoerd. Vervolgens werden de laatste 7 scholen bezocht.

De resultaten geven aan dat de meerderheid van de leerlingen geschiedenis een leuk vak vindt. Een docerestijl die gericht is op actieve deelname van de leerlinge wordt zeer gewaardeerd. Verschillen tussen scholen komen meer door sectie- en individuele docentinvloeden dan door de sociaaleconomische achtergrond van leerlingen.

Hoe onderwerpen gebracht worden en de persoon van de docent hebben meer invloed op de waardering door leerlingen dan het onderwerp zelf. Interactieve activiteiten als rollenspellen, presentaties, bouwplaten maken en debatten vinden leerlingen heel leuk en worden vaak genoemd bij de open vraag "wat vond je het leukste van de geschiedenislessen van dit jaar?". Dit geldt ook voor video maar weer minder voor computergebruik. Aantekeningen maken, gepraat door de docent en het

gebruik van boek en schrift wordt minder gewaardeerd. Echter, het blijkt dat de manier waarop docenten met al deze leeractiviteiten omgaan belangrijker is voor de waardering door leerlingen dan de activiteiten zelf. Verder de opmerking dat de persoonlijkheid van de docent en zijn menselijke interactie met de leerlingen hierbij van groot belang zijn. Het is niet gebleken uit het onderzoek dat enkele bepaalde factoren als onderwerp of doceerstijl meer bijdragen aan de populariteit van het vak geschiedenis dan andere. Redenen voor verschillen in waardering tussen scholen onderling, jongens en meisjes en jaarlagen zijn ook niet aan te wijzen.

Essay-achtige schrijfp opdrachten en toetsen worden het meest genoemd bij de vraag “wat vond je het minst leuk?”. Echter hierbij de kanttekening dat het zelf maken van een historisch verhaal over De Zwarte Dood wel weer erg leuk werd gevonden.

Uit een directe vraag bleek dat 70% van de leerlingen geschiedenis best leuk vond tegenover dus 30% niet zo leuk. Dit laat een stijging zien ten opzichte van eerdere onderzoeken in 1967 en 1984. De verschillen binnen scholen bleken groter te zijn dan de verschillen tussen scholen. Op een schaal van 0 (niet leuk) tot en met 5 (heel leuk) scoorde geschiedenis gemiddeld een 3,08 en kwam hiermee op de vijfde plaats na gym, ‘design technology’, ict en handenarbeid, als eerste niet-doe-vak dus. De gemiddelde score voor jongens en meisjes ontloopt elkaar niet veel: 3,15 tegenover 3,06. Verder blijken jongens in het midden te scoren en meisjes meer in de extremen: dit geldt voor alle vakken toont ander onderzoek.

De op het moment van het schrijven van het artikel (2005) bestaande plannen van de Britse regering om het curriculum van scholen vrijer te maken met minder voorgeschreven onderdelen lijken door de resultaten uit dit onderzoek niet onderschreven te worden. Het blijkt steeds meer om het vormgeven van het leerproces te gaan dan om de onderwerpen an sich. Niet verrassend, aangezien al eerder uit onderzoek was gebleken dat leerlingen zich ‘andersoortige’ lessen beter herinneren en hieraan in hoge mate willen meedoen. Toch moeten docenten zich niet alleen richten op wat leerlingen leuk vinden; essay-achtige schrijfp opdrachten blijven noodzakelijk bijvoorbeeld. Los hiervan kan er ook wat gezegd worden over de leraaropleidingen. Uit eerder onderzoek is gebleken dat het extreem moeilijk is bij docenten om het handelen en het denken over het vak te veranderen. Echter, tevens blijkt dat docenten in opleiding neigen naar weinig riskant doceergedrag waarbij er weinig risico bestaat voor het klassenmanagement. Toch lijkt het zinvol om zowel bij beginnende als bij ervaren docenten aandacht te vragen voor het uitproberen van door leerlingen gewaardeerde lesactiviteiten.

Beschouwing onderzoeksmethode

Positieve aspecten

- 1) groot aantal respondenten- het aantal van 1770 deelnemende scholieren waarborgt dat incidentele en toevallige factoren geen rol kunnen spelen
- 2) Het onderzoek bekijkt niet een leeftijdsgroep, maar beschouwt drie opeenvolgende leeftijden – op deze manier kan er ook gekeken worden naar een verandering en waardering voor het vak in opeenvolgende klassen
- 3) Het onderzoek gebruikt naast kwantitatieve (vragenlijsten; 1770 respondenten) ook kwalitatieve methoden (diepte-interviews; 160 deelnemers) – zo kunnen resultaten uit de vragenlijst gecheckt en uitgediept worden
- 4) De vragenlijst bevat naast gesloten ook open vragen – zo wordt al te veel sturing van de beantwoording van vragen voorkomen

- 5) De onderzochte leerlingen komen uit verschillende delen van het land en de 12 deelnemende scholen variëren aanzienlijk (zelfstandigheid, religie, karakter, omvang, keuzepercentages vak geschiedenis, leerniveau, sociaaleconomische achtergrond en etniciteit) – zo wordt voorkomen dat een externe factor bepalend kan zijn voor uitkomsten, tevens kan de invloed van deze externe factoren onderzocht worden
- 6) De vragenlijst is eerst getest en is, na de verwerking van de resultaten van de eerste vijf scholen (330 leerlingen), op een klein punt verbeterd en vervolgens op de resterende zeven scholen afgenomen

Kritiekpunten:

- 1) in de afgedrukte vragenlijst behelst vraag 1 de absolute score door leerlingen van verschillende schoolvakken van 0 tot en met 5. Boven de te omcirkelen getallen staat echter een comparatieve uitleg: “ik vind het minst leuk” (score 0) tegenover “ik vind het leukst” (score 5)
- 2) de vragenlijst doet een beroep op de herinnering van kinderen van 11 tot 14 jaar: gevraagd wordt om terug te denken aan een geslaagde les en om vervolgens aan te geven waarom dit een geslaagde les was – het is de vraag of dit zuivere antwoorden oplevert aangezien het beschrijven van wat er in een les is gebeurd erg moeilijk is voor kinderen
- 3) de vragen “wat was een goede les en waarom?” en “wat vond je het leukst en het minst leuk bij geschiedenis dit jaar:’ hadden een open karakter – dit kan betekend hebben dat kinderen zich te veel hebben laten leiden door een toevallige herinnering waardoor een echte vergelijking tussen verschillende leeractiviteiten (via een gesloten vraag) niet heeft plaatsgevonden
- 4) ook is niet gevraagd hoe verschillende leeractiviteiten door de bevroagde leerlingen moesten worden uitgevoerd – een echt causaal verband tussen leeractiviteiten en de waardering voor het vak valt zo niet te leggen
- 5) de sociaaleconomische achtergrond is niet bekend op het individuele niveau, alleen per school – dit maakt het onmogelijk om de invloed hiervan op de waardering voor het vak te bepalen
- 6) de docenten van de 12 deelnemende scholen konden zelf beslissen welke klassen zouden meedoen aan het onderzoek – dit kan de waardering voor het vak opwaarts beïnvloed hebben, aangezien docenten wellicht eerder hebben gekozen voor klassen waar de lessen lekker liepen
- 7) ook de selectie van de 160 deelnemers aan de groepsinterviews werd overgelaten door de docenten – zie bij punt 6